

kompetens, får i underdånighet fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på ett par nyligen inträffade fall, i hvilka kvinnor med den kompetens, som af dem aflagda prof medför, dels icke kommit i åtnjutande af de få tillfällen till arbete i statens tjänst, som de enligt gällande författningar måste anses äga, dels, då de fått tillfälle härtill, icke erhållit de däremot svarande förmånerna.

I det ena af de ifrågavarande fallen har en kvinna vägrats att erhålla en extra lärarebefattning vid ett statens allmänna läroverk för gossar, på grund däraf att hon vore gift. Filosofie Doktorn Fru Gulli Petrini, född Rossander, sökte för innevarande läsår en extra lärarebefattning vid Wäxiö Högre Allmänna Läroverk och blef äfven af läroverkets rektor föreslagen till erhållande af platsen i fråga. Med anledning af nämnda förslags afgifvande erhöll emellertid läroverkets rektor en skrifvelse (Bilaga A) från en medlem af Kungl. Öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk, i hvilken denne meddelar, "att då läroverksstadgan § 128 mom. 5 och § 186 mom. 1 uttryckligen föreskrifver, att innehafvare af ordinarie lärarinnebefattning skall vara ogift, Öfverstyrelsen icke heller anser sig böra förordna en gift lärarinna som extra ordinarie". I denna skrifvelse — hvarest det för öfrigt äfven meddelas, att Öfverstyrelsen redan en gång förut på förfrågan af en gift kvinna, om hon kunde hafva någon utsikt att blifva förordnad som e. o. ämneslärarinna vid en samskola, förklarar, att "af det angifna skälet sådan utsikt efter all sannolikhet icke förefanns" — anmodas läroverkets rektor att inkomma med nytt förslag till platsens besättande. Med anledning af denna Kungl. Öfverstyrelsens skrifvelse får akademiskt bildade kvinnors förening erinra om följande. De af Kungl. Öfverstyrelsen anförda §§ afse, enligt hvad Öfverstyrelsen i den ofvan nämnda skrifvelsen ju själf erkänner, uttryckligen blott *ordinarie* lärarinnebefattning. Något förbud mot att använda gifta kvinnor i *extra* lärarebefattningar eller extra lärarinnebefattningar vid samskola förekommer icke, hvilket öfverstyrelsen själf vidgått, då den, enligt hvad af det följande framgår, låtit en till extra ordinarie lärare förordnad ogift kvinna få behålla sitt förordnande, sedan hon ingått giftermål. De skäl, hvilka dels af senaste läroverkskommittén, dels med ledning häraf af Kungl. Maj:t i propositionen angående läroverksreformen till 1904 års riksdag anföras såsom stöd för att från de ordinarie lärarinnebefattningarna vid samskolorna utesluta de gifta kvinnorna, äro till allra största delen icke heller af beskaffenhet, att de på dessa skäl grundade bestämmelserna analogiskt kunna användas på extra befattning, som innehafves af kvinna. Såsom skäl till den ifrågavarande bestämmelsen har nämligen anförts, att det "kall, ämneslärarinnorna vid de föreslagna samskolorna hade att fylla, vore så maktpåliggande och kräfvande, att det svårligen utan att åsidosättas kunde förenas med de husmoderliga plikter och bestyr, som ålåge den gifta kvinnan. Att vid förefallande behof anlita vikarie skulle tvifvelsutän å de mindre orter, hvarom här vore fråga, möta svårigheter, hvartill komme, att en sådan utväg alltid vore oläglig och för undervisningens jämna fortgång störande". Tager man nu i betraktande de olika förhållanden, som föreligga med afseende på den ordinarie och den extra ordinarie lärarinnan, framgår, att de nu anförda skälen, som sagdt, icke äga tillnärmelsevis samma betydelse i senare som i förra fallet. Den extra lärarinnan anställs för en ojämförligt mycket kortare tid. Dels underlättar detta ett bedömande af i hvad mån hennes husmoderliga plikter under föreliggande förhållande kunna tänkas draga hennes arbete och intresse från skolan, dels medför det under alla omständigheter, att äfven om hennes krafter och intresse skulle dragas därifrån, skolan också blott under en kort tid kan blifva lidande därpå. Den extra lärarinnans ställning måste vidare, under den tid hon är anställd, anses vara vida mera prekär än den ordinarie lärarinnans. Det är sålunda lättare att vid uppstående svårigheter aflägsna henne från arbetet, än hvad fallet är med den ordinarie lärarinnan. De fördringar, som ställas på den extra lärarinnans kompetens, äro mindre än de, som ställas på den ordinarie lärarinnans. Detta gör, att det äfven på en mindre ort är lättare att få en vikarie, som

är jämgod med henne, än en vikarie, som är jämgod med den ordinarie lärarinnan. Det nu påpekade i sakens natur liggande förhållandet, att bestämmelser, sådana som den här ifrågavarande om ordinarie lärarinna, icke utan vidare kunna öfverflyttas på extra sådan, vinner också ett stöd i läroverksstadgan § 127. De begränsningar, som där uppställas för en ordinarie ämneslärares eller rektors rätt att förena andra tjänster med sitt lärarekall, kan man väl icke gärna ifrågasätta skola vinna tillämpning i fråga om extra lärare. Hvad för öfrigt angår själfva de sakliga svårigheterna, som läroverken skulle utsättas för genom att såsom extra lärare anställa en gift kvinna, torde de icke kunna anses vara synnerligen afsevärda med hänsyn särskildt till det förhållandet, att staten i andra sina skolor — vi hafva här speciellt folkskolorna för ögonen — anser sig kunna använda gifta kvinnor ej blott såsom extra lärarinnor utan såsom ordinarie sådana. Vi erinra för öfrigt i detta sammanhang om, att Kungl. Maj:t år 1901 medgaf en gift kvinna, Filosofie Kandidaten Helga Carlgren, född Linder — hvilken såsom gift tre terminer tjänstgjort såsom extra lärare vid Högre Realläroverket i Stockholm — rätt att söka ordinarie adjunktsbefattning vid de allmänna läroverken.

Följden af att Kungl. Öfverstyrelsen vägrat förordna Filosofie Doktor Gulli Petrini till extra lärare, på grund däraf, att hon är gift, blir — förutom att äfven en annan gift kvinna, som, efter hvad af det följande kommer att framgå, för närvarande faktiskt innehar extra lärarebefattning vid allmänt läroverk, måste förständigas afgå — icke blott, att gifta kvinnor förlora en af de få möjligheter, de hafva, att, ofta till stort gagn så väl för dem själfva som för deras familjer, få arbete; utan äfven att läroverken få färre kompetenta lärarekrafter till sin disposition, något som under nu föreliggande lärarebrist — en brist, som alldeles särskildt gör sig gällande inom de områden, på hvilka de två i denna skrifvelse ifrågavarande gifta kvinnors kompetens faller — måste vara undervisningen vid de allmänna läroverken till verkligt men. Detta visar sig också med all tillbörlig tydlighet med afseende på tillsättandet af den ofvannämnda vid Wäxiö allmänna läroverk ifrågavarande platsen, hvars innehafvare faktiskt bestrider undervisning i bl. a. fysik. Följden af, att *Filosofie Doktor Gulli Petrini*, som haft *fysik* såsom hufvudämne i *filosofie licentiatexamen* och förvärfvat *doktorsgrad* i samma ämne, vägrats att få ifrågavarande extra lärarebefattning, har blifvit, att den af henne sökta extra lärareplatsen måste besättas med en person, som icke aflagt någon examen vid universitet.

Det andra fallet, som akademiskt bildade kvinnors förening anhåller att i underdånighet få fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på, är följande: Vid Hernösands högre allmänna läroverk för gossar skulle för innevarande läsår tillsättas fem extra lärareplatser. Till erhållande af en af dessa platser blef — på förslag af läroverkets rektor — dåvarande Filosofie Kandidaten Fröken Berta Bergman, nuvarande Fru Bergman-Rosander, förordnad. Filosofie Kandidat Bergman-Rosander har full adjunktskompetens och alla en extra lärares skyldigheter. Under det att emellertid Kungl. Kung. d. 27 Aug. 1904 ang. ny löne- och pensions-reglering för lärare och lärarinnor vid rikets allmänna läroverk föreskrifver, att extra ordinarie lärare med full kompetens skall hafva ett årligt arvode af 2,000 kr. i lön, tillerkännes henne blott aflöning som lärarinna med full kompetens vid samskola, d. v. s. blott 1,400 kr. Med anledning häraf får akademiskt bildade kvinnors förening i underdånighet anföra följande.

I den ofvan anförda Kungl. Kung. af den 27 April 1904 uppställas först bestämmelser om de vid de allmänna läroverken anställda ordinarie lärarnes aflöning, därefter följa bestämmelserna om de vid samskolorna anställda ordinarie lärarinnornas aflöning och slutligen komma bestämmelser angående löneförmåner för de extra ordinarie ämneslärarne och ämneslärarinnorna vid de allmänna läroverken. Hvad dessa senare bestämmelser angår, är det i trots af de allmänna ordalag, som inledningsvis användas, påtagligt, att man vid tal om de extra ämneslärarinnornas aflöning endast haft lärarin-

norna i samskolorna för ögonen. Detta framgår af de därpå följande bestämmelsernas uppställning och den ordning, i hvilken de olika fordringarna för full kompetens beröras. Såsom det typiska anföres, alldeles som i Läroverksstadgan § 186 mom. 1, afgangsexamen från högre lärarinneseminariet och endast såsom ett tillägg följer kompetens för lärarinna på grund af de högre kompetensprof, som medföra behörighet för ämneslärarebefattning vid de allmänna läroverken. Att man vid uppställandet af bestämmelserna i fråga endast afsett extra lärarinnorna vid samskolorna bestyrkes dels af att läroverkskommittén i sitt betänkande (sid. 525) tydligen endast tager hänsyn till "extra ordinarie lärarinnor vid samskolorna", dels af de skäl, som i samma kommittés betänkande (sid. 524) anföras för att de ordinarie lärarinnornas aflöningar skola vara betydligt lägre än de manliga ordinarie lärarnes. De extra lärarnes aflöningar hafva sedan tydligen endast bestämts med hänsyn tagen till de ordinaries. Dessa skäl äro nämligen af beskaffenhet, att de till mycket stor del icke kunna tillmätas betydelse, då det gäller de kvinnor, som anställas såsom extra lärare vid de allmänna läroverken för gossar. Bland dessa skäl återfinnas dels det skälet, att aflöningen skall gifva dem ett underhåll, "lämpadt efter . . . deras på studier nedlagda kostnader" och dels det skälet, "att samskolorna komma att ligga å mindre orter med billigare lefnadskostnader". Intet af dessa skäl kan tydligen hafva någon betydelse för att en kvinna, som innehar en extra lärares befattning vid allmänt läroverk för gossar, skall få lön såsom en extra lärarinna vid samskola och icke såsom en extra lärare vid allmänt läroverk för gossar. Tvärtom tala dessa skäl direkt för, att kvinna med full kompetens, som uppehåller extra lärarebefattning vid allmänt läroverk för gossar, också skall hafva en sådan lärares förmåner. Till hvad nu sagts foga vi ytterligare, att öfriga skäl, som anförts, för att kvinna, som innehar alldeles samma plats som en man, skall aflönas lägre än han, icke kunna, på få undantag när, hafva någon betydelse med afseende på kvinna, som innehar extra lärarebefattning. I läroverkskommitténs betänkande sid. 512 jfr 524 förutsattes, att det blott är sedan lärarens "blifvande verkningskrets blifvit bestämd genom hans befordran till ordinarie tjänst", som man haft i sikte att bereda honom möjlighet att kunna bilda familj, och olika pensionsålder, som äfven anförts som skäl härför, spelar med afseende på extra lärare ingen roll. Det enda egentliga skälet, som här-efter kvarstår, är, att aflöningen skall lämpas efter den lön, som på andra områden står med lärarinnorna socialt likställda kvinnor till buds. På detta enda skäl lär väl dock icke rimligen något öfverflyttande af bestämmelserna om samskolelärarinnors aflöning kunna äga rum på kvinnor, som söka manlig plats. Vi påpeka för öfrigt i detta sammanhang, att de kvinnor, som förut innehaft extra lärarebefattning vid de allmänna läroverken, nämligen Filosofie Kandidaten Betty Pettersson, som tjänstgjorde såsom extra lärare vid Östermalms femklassiga läroverk från början af höstterminen 1877 till vårterminen 1885, och ofvan omförmälda Filosofie Kandidat Helga Carlgren, född Linder, hvilken tjänstgjorde dels som vik. adjunkt dels som extra lärare vid allm. läroverk såväl i Stockholm som landsorten h. t. 1889—v. t. 1898 och h. t. 1900—h. t. 1901, åtnjutit de vanliga med dylik befattning förenade löneförmånerna. Vi påpeka i detta sammanhang vidare, att kvinna enligt Läroverksstadgans § 190 är berättigad att söka och innehafva lärarebefattning i teckning och musik vid realskola, såvida hon är ogift och uppfyllt de för sådan befattnings erhållande föreskrifna villkor. Att kvinna, som innehar dylik befattning, skall aflönas på annat sätt än man, som innehar densamma, saknar hvarje stöd i de läroverken gällande författningarna, hvilket utgör ännu ett stöd för att äfven annan kvinna, som innehar för man afsedd befattning, skall hafva samma lön som han.

Med anledning af hvad sålunda anförts får akademiskt bildade kvinnors förening i underdånighet hemställa, det Kungl. Maj:t måtte låta bringa till Kungl. Öfverstyrelsens för rikets allmänna läroverk kännedom, dels att gällande läroverksstadga § 128 mom.

5 och § 186 mom. 1 icke lägga något hinder i vägen för gift kvinna att kunna erhålla extra lärarebefattning, dels att kvinna, som innehar extra lärarebefattning vid allmänt läroverk för gossar, måtte erhålla de löneförmåner, som enligt K. K. 27 Aug. 1904 tillkomma extra lärare vid sådant läroverk.

Stockholm i December 1906.

Underdånigst

Akademiskt bildade kvinnors förening:

ELSA ESCHELSSON,

Juris Doktor,
Docent vid Upsala Universitet,
Ordförande.

Elsa Alexandersson,

Fil. Kandidat.

Anna-Stina Rydell-Alkman,

Fil. Kandidat.

Hedda Andersson,

Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.

Märta Apelskog,

Med. Kandidat.

Sofia Arrhenius,

född Rudbeck.
Fil. Kandidat.

Anna Arosén,

Fil. Kandidat.

Elisabeth Ask,

Fil. Licentiat.

Gudrun Asp,

Fil. Kandidat.

Eva von Bahr,

Fil. Kandidat.

Elin Beckman,

Med Licentiat.
Praktiserande läkare.

Ingeborg Beijer,

Fil. Kandidat.

Stina Berg,

född Wittrock.
Fil. Kandidat.

Ingegerd Bergh,

Fil. Kandidat.

Bertha Berghman-Rosander,

Fil. Kandidat.
Extra lärare vid Hernösands högre allm. läroverk.

Anna-Brita Bergstrand,

Fil. Kandidat.

Maj Björck,

född Lagerheim.
Fil. Licentiat.

Sigrid Björklund,

Fil. Kandidat.

Anna Björkman,

Fil. Kandidat.

Hilma Borelius,

Fil. Licentiat.

Ester Brisman,

f. Carlberg.
Fil. Kandidat.
e. o. Amanuens vid Göteborgs stadsbibliotek.

Helga Carlgren,

född Linder.
Fil. Kandidat.

- Elin Cederblom,**
Fil. Kandidat.
- Augusta Ärnbeck Christie-Linde,**
Fil. Kandidat.
- Hanna Christer-Nilsson,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare. Helsingborg.
- Selma Colliander,**
Fil. Kandidat.
- Ester Dalström,**
Fil. Kandidat.
- Polly Eidem-Andersson,**
Fil. Kandidat.
- Ulla Eriksson,**
Med. Kandidat.
- Astrid von Euler-Chelpin,**
född Cleve.
Fil. Doktor.
- Maria Folkesson,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.
- Mathilda Freidenfelt-Sjövall,**
Med. Kandidat.
- Gärda Lidforss af Geijerstam,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare. Göteborg.
- Anna Grönfeldt,**
Fil. Kandidat.
Lärrarinna.
- Gertrud Gussander,**
Med. Licentiat.
- Malin Wester-Hallberg,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.
- Charlotte Hamberg,**
Fil. Kandidat.
Amanuens vid Göteborgs stadsbibliotek.
- Thekla Hammar,**
Fil. Kandidat.
- Emelie Hammarsköld,**
Fil. Kandidat.
- Julia Helander,**
Fil. Kandidat.
- Gerda Lundberg-Hellberg,**
Fil. Kandidat.
- Agnes Henckel,**
Fil. Kandidat.
Skolföreståndarinna.
- Anna Herrlin,**
född Björkegren.
Fil. Kandidat.
- Sofia Holmgren,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.
- Lajla Hoppe,**
Fil. Kandidat.
- Kerstin Hård af Segerstad,**
Fil. Doktor.
Redaktionssekreterare i Ord och Bild.
- Maria Ingelman,**
Med. Kandidat.
- Dita Invenius,**
Fil. Kandidat.
- Anna Jansson,**
Filosofie och Medicine Kandidat.
- Anna Kaijser,**
född Lovén.
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare. Hernösand.
- Julia Kinberg,**
Med. Kandidat.
- Lisa Klingbom,**
Fil. Kandidat.
Lärrarinna.
- Anna Kullgren,**
Fil. Kandidat.
- E. Ch. Lilly Lagerheim,**
Fil. Kandidat.
- Gunhild Lalin,**
Fil. Kandidat.
- Anna Lamberg,**
Fil. Kandidat.
Bibliotekarie vid Bedford College University
of London.
- Inez Laurell,**
Med. Licentiat.
Allm. Barnhuset. Stockholm.
- Sigrid Leijonhufvud,**
Fil. Kandidat.
Bibliotekarie.
- Edit Lind,**
född Silvé.
Med. Kandidat.
- Nancy Lindblad,**
Fil. Kandidat.
- Augusta Ljungquist,**
Magister Artium.
- Mathilda Lundberg,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare. Stockholm.

- Marie=Louise Lundström,**
Fil. Kandidat.
- Signe Lyth,**
född Agrell.
Fil. Kandidat.
- Ester Middelsten,**
Fil. Kandidat.
Adjunkt vid Umeå folkskolläraryrkesseminarium.
- Ragnhild Modin,**
Fil. Kandidat.
- Elsa Munck af Rosenschöld,**
född Frölich.
Fil. Kandidat.
- Anna Möller,**
född Grell.
Fil. Kandidat.
- Hertha Johansson=Möller,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.
- Ada Nilsson,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.
- Hanna Nilson,**
Med. Kandidat.
- Naëmi Ossian=Nilsson,**
Fil. Kandidat.
- Ebba Nymanson,**
Fil. Kandidat.
- Lisa Odéen,**
Fil. Kandidat.
- Ingegerd Palme,**
Magister Artium.
- Valfrid Palmgren,**
Fil. Doktor.
e. o. Amanuens vid Kungl. Biblioteket.
- Anna Paues,**
Fil. Doktor.
Fellow & Associate of Newnham College,
Cambridge.
- Lilly Paykull,**
Med. Licentiat.
Amanuens vid Serafimerlasarettets gynekologiska
klinik.
- Elisabeth Petersson,**
Fil. Kandidat.
Föreståndarinna vid Katrineholms samskola.
- Louise Petrán,**
Fil. Kandidat.
- Gulli Petrini,**
född Rossander.
Fil. Doktor.
- Adèle Philipson,**
Fil. Kandidat.
Lärarynna.
- Eva Ramstedt,**
Fil. Kandidat.
- Anna=Clara Romanus,**
Med. Licentiat.
- Maria Ronge,**
Fil. Kandidat.
- Tora Rosenberg,**
Fil. Kandidat.
Kemist.
- Lina Rydberg,**
Fil. Kandidat.
- Naima Sahlbom,**
Fil. Kandidat.
Kemist.
- Ellen Sandelin,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.
- Elsa Schüick,**
Fil. Kandidat.
- Jenny Selling,**
Fil. Kandidat.
- Ingrid Setterlund,**
Fil. Kandidat.
- Maria Sirén,**
född Myhrman.
Med. Licentiat.
- Elisabeth Skarin,**
Fil. Kandidat.
- Signe Sturzen=Becker,**
Fil. Licentiat.
- Alma Sundquist,**
Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.
- Torborg Sylvan,**
Fil. Kandidat.
- Inga Säre,**
Med. Kandidat.
- Gunhild Söderbaum,**
Med. Kandidat.

Anna Sörensén,

Fil. Kandidat.
Seminarieadjunkt.

Alfhild Tamm,

Med. Licentiat.
T. f. biträdande hospitalläkare. Piteå.

Axianne Thorstenson,

Fil. Kandidat.

Eva Thunberg,

född Braun.
Fil. Kandidat.

Alice Thunberg,

Fil. Kandidat.
Lärrinna vid Uppsala Enskilda Läroverk och
Privatgymnasium.

Signe Trygger,

född Söderström.
Fil. Kandidat.

Gerda Uddgren,

Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.

Lydia Wahlström,

Fil. Doktor.
Studierektor.

Emy Wange,

Med. Kandidat.
Underläkare vid Lunds asyl.

Ingrid Warburg,

Fil. Kandidat.

Lilly Westergren,

Fil. Kandidat.

Karolina Widerström,

Med. Licentiat.
Praktiserande läkare.

Thora Wigardh,

Med. Licentiat.
Praktiserande läkare. Göteborg.

Siri Wikander,

Med. Kandidat.

Anna Åkerberg,

Fil. Kandidat.
Första lärarinna vid Sollefteå Samskola.

Gerda Östberg,

född Nilsson.
Fil. Doktor.

Ester Österberg,

Fil. Kandidat.

